

MĚSTA A MĚSTSKÉ PRÁVO

Jakub Razim

OBSAH:

- města a městská správa
- městské soudnictví
- městské právo
- prameny

Znaky města

■ institucionální pohled:

- mír
- svoboda
- právo
- zřízení

■ stavebně-his. pohled: areál, hradby

■ hosp.-sociální pohled: oddělení výroby a obchodu a převaha nad zeměděľ., spol. diferenciacie

■ funkcionální pohled: polit.-admistrat., voj., ideolog., prod., směnná a kult fce

Městská správa a soudnictví

- **vrchnostenský prvek:**
 - podkomoří/hofrychtář (soud.)
 - rychtář
 - zřízení: biřic, kat
- **samosprávný prvek:**
 - městská rada
 - purkmistr
 - konšelé + kmeti (magd. obl. pro soud.)
 - obec
 - cechy
- **kancelář: písař**
- **měst. soud:**
 - rychtář + konšelé
- **druhy soudů:**
 - zahájené
 - posudky
 - mimořádné
 - podkomořský
 - denní

Městské právo

■ „zvláštní“

■ obsah:

- oprávnění a svobody navenek
- právo platné uvnitř města, dle nějž se rozhoduje na měst. soudu
- zřízení
- symbióza trad. dom. práva s ŘP (Peterka)

■ hlavní oblasti:

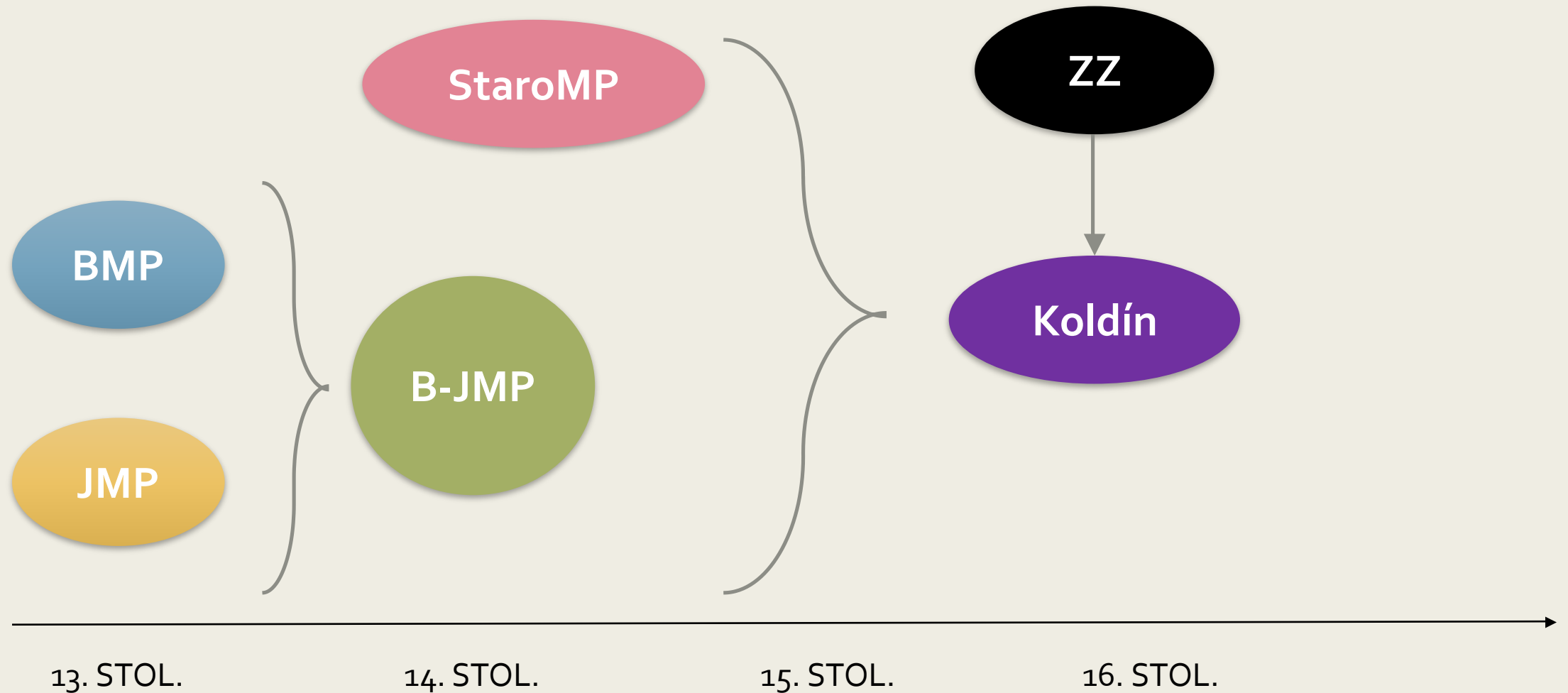
- jihoněmecké
- severoněmecké (Magdeburg)

■ fragmentární (materiální i procesní)

Městské knihy (Vojtíšek)

- **vedené měst. úřady** (u nás od 13. stol.)
- **k úřed. potřebám**
- **k pojištění práv města a měšťanů** (nemovitosti)
- v obecní truhle
- role osobnosti měst. písařů
- „dualismus knihovnictví“: rychtářův měst. soud (soudní knihy) → samosprávná měst. rada (radní knihy)
- **typologie**
 - záležitosti města: zákonodárství, finance, správa
 - záležitosti měšťanů: spor. a nesp. soudnictví (civ. a trest.)
- právo nalézané + právo psané = „živé“ právo

Vývoj městského práva (Štěpán)

BMK (Boháček)

- **typologie:**

- **soudní rozhodnutí**

- s úplným vylíčením skutkové podstaty
 - bez vylíčení bližších okolností

- **právní naučení**

- s úplným vylíčením skutkové podstaty
 - bez vylíčení bližších okolností

- **pravidla bez skutkové podstaty**

- **„poznámky“ → právníký komentář**

- **vrstvy ŘP:**

- úryvky z justiniánské kompilace
 - legistické glosy
 - jiné teoretické výklady legistů

- **vzor:** praktická pr. příručka z poaccursiovského obd.

Trestní právo v BMK

Trestní právo ve středověku

- **hl. rysy:**
 - pův. absence právní ochrany; svémoc; krevní msta
 - není rozdíl mezi porušením norem práva civ./trest., ani v rovině hmotného práva (soukr. újma), ani při soud. řízení (obligatorní je náhrada škody, potrestání je fakultativní)
 - soukr. iniciativa při soud./mimosoud. rozhodování o vině i při ukládání trestu, zásada oficiality se prosazuje pozvolna u zvl. kvalif. „zjevných“ pachatelů a TrČ
 - princip personality práva, nerovnost před soudem
- **policejní orgán:** vrchnostenská správa, městská policie, krajští poprávci/nejvyšší purkrabí
- **soud. orgán:** fórum dle závažnosti zločinu a soc.-pr. statusu pachatele, resp. oběti
- **trest = pomsta za způsobenou škodu (retributivní t.):** likvidace bezpráví a jejího pachatele/ izolace pachatele od zbytku společnosti; hřích (je božím příkazem trestat hříšníka); infamující, mrzačící účinky, veřejnost, krutost; symbolismus trestání

TRESTNÍ PRÁVO v BMK: VINA

- rozpracovaná hmotněprávní i procesní ustanovení
- rámcová **klasifikace** trestných činů: **těžké** trestné činy - záludné (vražda) a nezáludné (zabití), a **lehké** trestné činy
- nutná znalost všech relevantních okolností činu pro určení skutečné míry viny i odpovídajícího trestu
- zdůrazňován **rozhodující význam úmyslu, nikoliv výsledku** daného činu
- při hledání míry viny a odpovídajícího trestu zohledňována **nutná obrana**

Subjektivní stránka

- **úmysl** musel být dokázán přesvědčivými důkazy
- při absenci úmyslu zjišťována **míra zavinění** obžalovaného na trestném činu usmrcení člověka: **náhoda, nedbalost**
- **TČ proti životu:**
 - **jako vrah** posuzován každý, kdo někoho napadl po úvaze a s úmyslem jej zabít, a to i tehdy, když ho nezabil, nýbrž pouze zranil x každé jiné usmrcení (absence úmyslu) klasifikováno jako zabití
 - rozlišovalo se **zabití náhodou** a **zabití z nedbalosti** (z neopatrnosti)

TRESTNÍ PRÁVO v BMK: TREST

- **odstrašující** poslání trestu (čím těžší zločin, tím tvrdší trest)
- diferenciacie, individualizace TOdp - hledání práva a spravedlnosti v konkrétním případě (zostřování, resp. zmírňování)
- pojetí trestu jako adekvátní **odplaty**, již se mělo dosáhnout urovnání trestného činu a jeho následků s postiženým (postup dle Mojžíšova zákona)
- **soustava trestů** (trest smrti pohřbením zaživa, smýkáním koněm a lámáním kolem, proboděním kulem, upálením, stětím hlavy mečem)

Obligační právo v BMK

Manipulus

- vznik: brněnská měst. kancelář - 80. léta 14. stol. (koncept)
- autor: **Jan z Gelnhausenu** („protohuman.“ okruh kolem císař. kancléře a olom. bis. Jana ze Středy)
- prim. prameny: BMK + Digesta (posl. dva tituly o definicích a pr. pravidlech)
- podnět: objednávka od měst a vesnic mimo okruh brněn. měst. práva, kde postrádali pr. příručku pro praxi
- +/- oproti BMK
- **romanizace:**
 - *De verborum significatione* (D. 50. 16)
 - *De regulis iuris* (D. 50. 17)
 - ŘP pravidla doprovázena středověkým komentářem

Koldín

- klatov. měšťan. rodina
- studium na klatov. měst. škole a pak na art. fakultě UK (Bc., Mgr.)
- „kariéra“: rektor a učitel klas. jazyků na měst. škole u Sv. Jindřicha → univ. mistr na UK
→ písařství NMP → kancléřství, správa sirotčích peněz a rada SMP
- výhodné sňatky → mezi nejbohatšími měšťany, městské právo SMP
- člen human. spol. *Sodalitas literaria*
- 1557 erb a přídomek „z Koldína“
- 50. léta 16. stol. v komisi pro soupis měst. práva
- **tendence:** kodifikace, unifikace měst. pr., aproximace pr. měst. a zem.
- 1579 *Práva městská království českého*